

УДК 81'42:004.9:378.147

DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2025-41.5>

КОГНІТИВНІ ДІЄСЛОВА ЯК ІНДИКАТОРИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНТЕНЦІЇ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Наталія Денисова

старший викладач кафедри англійської мови та комунікації
факультету романо-германської філології

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна

e-mail: n.denysova@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9744-4553>

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена вивченню когнітивних дієслів як ключових засобів вираження пізнавальної інтенції автора в науковому дискурсі онлайн-навчання. У студії представлено результати корпусного аналізу 1400 англомовних статей із баз даних Scopus і Web of Science (2020–2023 рр.), що висвітлюють проблеми цифрової освіти, педагогічних технологій і дистанційного викладання. Метою дослідження є з'ясування семантико-прагматичного потенціалу когнітивних дієслів та визначення їхніх функцій як індикаторів аналітичного й оцінного мислення в сучасному академічному письмі. Теоретичну основу становлять принципи корпусної лінгвістики, прагматичної типології мовленнєвих актів і підхід Appraisal Theory, що забезпечують поєднання кількісної об'єктивності та якісного інтерпретативного аналізу. Застосування інструментів *SketchEngine* (вікно ± 5 слів, міра асоціації $\logDice \geq 5$) дало змогу визначити частотність і колокаційні профілі дієслів *understand*, *identify*, *recognize*, *analyze*, *assume*. Встановлено, що когнітивні дієслова формують трирівневу структуру академічного мислення: епістемічний рівень відображає процес осмислення фактів і понять; аналітичний – інтерпретацію даних і систематизацію знань; соціально-прагматичний – узгодження та легітимацію результатів у межах наукової спільноти. Колокаційний

аналіз показав, що *understand* реалізує інтенцію пізнавального осмислення, *identify* – діагностику та класифікацію, *recognize* – оцінне підтвердження, *analyze* – логічну систематизацію, а *assume* – гіпотетичне моделювання знання. Зроблено висновок, що когнітивні дієслова інтегрують аналітичну, оцінну та комунікативну діяльність дослідника, будучи мовними індикаторами нової парадигми академічного мислення в цифрову добу. Отримані результати розширюють уявлення про семантико-прагматичну організацію наукового дискурсу онлайн-освіти та можуть бути використані у викладанні академічного письма, дискурс-аналізі й автоматизованій лінгвістичній обробці наукових текстів.

Ключові слова: когнітивні дієслова, науковий дискурс, онлайн-навчання, корпусна лінгвістика, комунікативна інтенція, прагматика,

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі цифрової комунікації у царині освіти та зміною способів наукового мислення в умовах онлайн-навчання. Наукові тексти, що відображають нову освітню парадигму, поєднують емпіричність, аналітичність і взаємодійність. У цьому контексті дієслово стає не лише граматичним центром висловлення, а й показником того, як автор пізнає, структурує та оцінює знання. Саме когнітивні дієслова забезпечують вербалізацію інтелектуальної діяльності дослідника, фіксуючи процес осмислення освітніх явищ і формування теоретичних понять у межах академічного дискурсу онлайн-навчання.

Критичний аналіз наукових джерел засвідчує, що у працях із функціональної та прагматичної лінгвістики (Austin 1962; Searle 1969; Halliday, Matthiessen 2014) дієслово розглядається як основний носій іллокутивної сили та смислової структури висловлення. Дж. Гайленд (Hyland 2005) і Д. Бібер (Biber et al. 1999) показали, що вибір дієслівних форм у науковому письмі корелює з функціями *stance* (позиціювання автора) та *engagement* (залучення читача), а також із типами дискурсу – описовим, аналітичним, оцінним. М. Чарльз (Charles 2007) і С. Ханстон (Hunston 2000) підкреслюють роль дієслів як засобів аргументації, що забезпечують наукову достовірність і комунікативну легітимацію знання. Водночас дослідження когнітивних дієслів

у спеціалізованих галузях знання, зокрема у сфері онлайн-освіти, залишаються поодинокими. Лише окремі автори (Hood 2010; Spencer-Oatey 2008) порушують питання взаємодії когнітивних і оцінних стратегій у сучасному академічному дискурсі.

Подальші дослідження у межах функціональної граматики, когнітивної лінгвістики й аналізу академічного дискурсу (Biber, Conrad 2009; Hyland, Jiang 2018; Martin, White 2005) розкривають дієслово як інструмент репрезентації мисленневих процесів і соціальної взаємодії у науковому тексті. У межах когнітивно-дискурсивного підходу (Langacker 2008; Croft, Cruse, 2004) дієслова розглядаються не лише як граматичні одиниці, а як концептуальні механізми, що кодують знання, припущення й інтерпретації автора. Саме через них відбувається інтеграція когнітивного й прагматичного рівнів — від формування понять до їх аргументативного обґрунтування. Таким чином, когнітивні дієслова — центральні маркери епістемічної активності у науковому дискурсі, що показують, як у мові фіксується процес пізнання, аналізу й оцінювання знань у цифрову добу.

Попри значну кількість праць, спрямованих на вивчення наукового письма загалом, проблема вербалізації пізнавальних дій у цифровому освітньому просторі не дістала системного опису. Зокрема, не з'ясовано, як у корпусі статей, присвячених онлайн-навчанню, реалізуються когнітивні інтенції авторів через дієслова на зразок *understand*, *identify*, *recognize*, *analyze*, *assume*; які семантичні поля вони утворюють і як корелюють із епістемічними, оцінними та соціально-прагматичними функціями. **Актуальність** дослідження полягає в необхідності виявити закономірності мовної репрезентації пізнавальної діяльності в умовах інституційної комунікації, де знання формується у взаємодії між дослідником, текстом і цифровим середовищем.

Метою статті є визначення семантико-прагматичного потенціалу когнітивних дієслів у науковому дискурсі онлайн-навчання та виявлення їхніх функцій як індикаторів пізнавальної інтенції авторів. Для досягнення мети передбачено такі **завдання**:

1) здійснити теоретичне узагальнення підходів до класифікації дієслів у науковому дискурсі;

2) проаналізувати частотність і колокаційне оточення когнітивних дієслів у корпусі наукових статей про онлайн-освіту;

3) визначити прагматичні ролі дієслів у структурі пізнавальної, оцінної та інтерперсональної комунікації.

Матеріалом дослідження слугує спеціально сформований корпус наукових статей англійською мовою обсягом близько 1400 текстів (джерела — бази даних *Scopus* і *Web of Science*, 2020–2023 рр.), які присвячені проблемам онлайн-навчання, педагогічних технологій та цифрової взаємодії у вищій освіті. Для корпусного аналізу застосовано програмне середовище **SketchEngine**, у якому проводилися частотні підрахунки, побудова колокаційних профілів (вікно ± 5 слів, міра асоціації $\log Dice \geq 5$), а також якісний аналіз контекстів уживання дієслів. **Методологічну основу** становлять принципи корпусної лінгвістики (Biber et al. 1999; Hunston, Francis, 2000), прагматичної типології мовленнєвих актів (Austin 1962; Searle 1969) і підхід *Appraisal Theory* (Hood 2010; Martin, White 2005), які у сукупності дають змогу поєднати кількісну об'єктивність і дискурсивно-інтерпретативний аналіз.

Таким чином, стаття спрямована на виявлення закономірностей функціонування когнітивних дієслів у науковому дискурсі онлайн-навчання як індикаторів аналітичного, оцінного та соціально-прагматичного мислення дослідників.

Результати дослідження. Корпусний аналіз наукових статей, присвячених онлайн-навчанню, дав змогу виокремити основні когнітивні тенденції в академічному письмі. Виявлено, що частка когнітивних дієслів становить у середньому 18–20 % від загальної кількості дієслів корпусу, поступаючись процедурним і репортивним, але відіграючи ключову роль у формуванні пізнавальної логіки тексту. Саме вони визначають інтелектуальну траєкторію дослідження: від постановки проблеми до інтерпретації результатів.

Порівняльний аналіз показав, що когнітивні дієслова переважають у вступних і дискусійних розділах статей, де домінують аналітичні, пояснювальні й інтерпретаційні

ходи. На початкових етапах тексту (*introduction, theoretical framework*) вони позначають формування проблемного поля через *understand, identify, define*; у розділах *discussion* і *conclusion* відображають інтелектуальне узагальнення (*analyze, interpret, recognize, assume*). Таким чином, когнітивні дієслова формують композиційно-прагматичну симетрію академічного дискурсу, де структура тексту відповідає послідовності мислення дослідника.

Колокаційна динаміка дієслова *understand*. Колокаційний аналіз продемонстрував, що *understand* функціонує як маркер концептуалізації змісту освіти. Найтиповіші об'єкти — *content, structure, material, concept, process, role, mechanism*. Це свідчить, що розуміння у дискурсі онлайн-навчання трактується не як пасивне сприйняття інформації, а як аналітична діяльність, спрямована на виявлення зв'язків між елементами освітньої системи.

На рисунку візуалізовано ключові зв'язки між лексемою *understand* і об'єктами, які утворюють семантичне поле

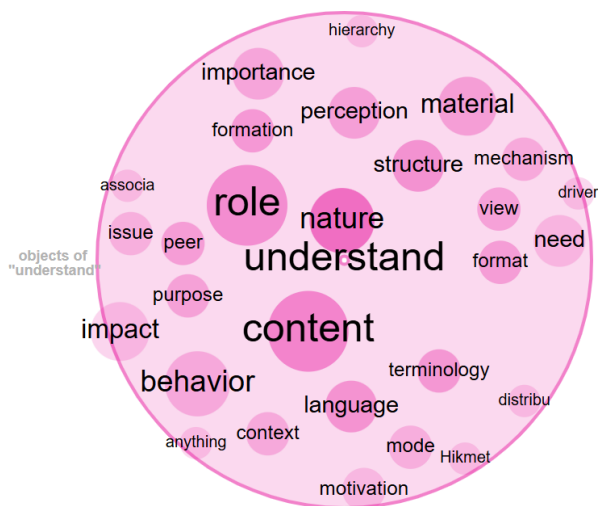

Рис. 1. Колокаційне оточення дієслова *understand* у корпусі наукових статей про онлайн-навчання

«осмислення змісту». Центральні вузли (*content, role, structure, behavior*) позначають когнітивний вимір навчального процесу, тоді як периферійні (*motivation, importance, perception*) вказують на інтеграцію психологічного аспекту. Таке оточення демонструє тенденцію до поєднання когнітивного й емоційно-ціннісного рівнів мислення, що відображає зміщення сучасної педагогічної парадигми у бік пізнання через рефлексію.

Аналітична функція дієслова *identify*. Дієслово *identify* виявилось одним із найчастотніших когнітивних маркерів (359 уживань). Його типові сполучення — *factor, challenge, problem, pattern, element, opportunity* — позначають етапи пізнавального аналізу: діагностику, класифікацію, визначення змінних і пошук рішень.

Як видно з рисунка, ядро колокаційного поля утворюють лексеми *factor* і *problem*, що засвідчує орієнтацію на аналітичну систематизацію. Поєднання типу *identify key challenges* або *identify barriers to participation* свідчить про діагностичний

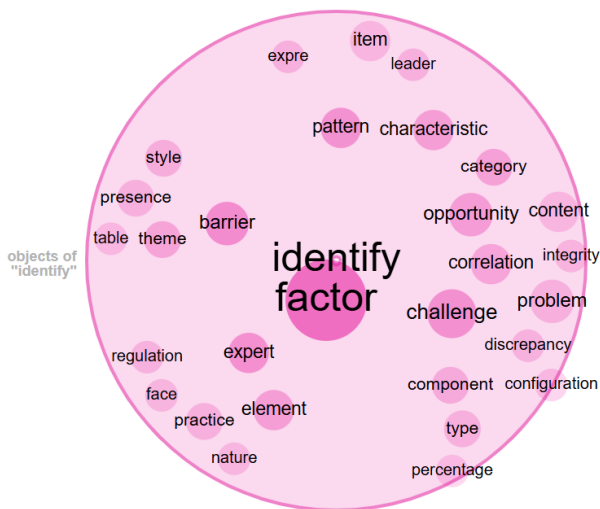

Рис. 2. Колокаційне оточення дієслова *identify* у корпусі наукових статей про онлайн-навчання

характер пізнання, тоді як *identify opportunity* чи *identify potential* вказують на прогностичну функцію. Таким чином, *identify* поєднує емпіричну та інтерпретаційну дії, фіксуючи рух від опису до прогнозу.

Порівняно з *understand*, яке репрезентує внутрішній процес осягнення, *identify* має більш зовнішню аналітичну спрямованість. Це дієслово часто супроводжується пасивними конструкціями (*factors were identified*), що свідчить про прагнення до об'єктивізації знання, типове для наукового стилю.

Оцінно-когнітивний потенціал дієслова *recognize*. Дієслово *recognize* посідає проміжну позицію між когнітивними та оцінними дієсловами. У більшості контекстів воно функціонує у структурах на зразок *researchers recognize the importance of..., students recognize the potential of..., institutions recognize online learning as....*

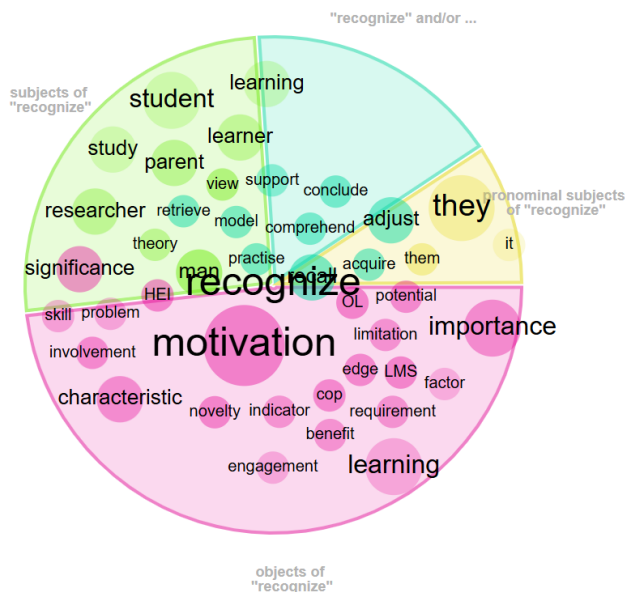

Рис. 3. Колокаційна мережа дієслова *recognize* у корпусі наукових статей про онлайн-навчання

Колокаційне оточення демонструє, що *recognize* формує семантичне поле оцінного прийняття знань: вузли *importance*, *motivation*, *engagement*, *limitation*, *significance* відображають процес інтелектуального узгодження фактів і цінностей. Таким чином, воно є показником переходу від аналітичного осмислення до соціального підтвердження істинності. У статтях останніх років простежується тенденція до зростання частотності *recognize*, що свідчить про гуманізацію наукового дискурсу, тобто прагнення інтегрувати емпіричну аргументацію з етичним і соціальним осмисленням знання.

Дієслова *analyze* та *assume*: аналітична глибина й гіпотетичність мислення. Дієслово *analyze* є базовим індикатором когнітивної дії у методологічних і результативних частинах тексту. Його найчастотніші об'єкти — *data*, *results*, *responses*, *factors*, *interaction*, *behavior* — демонструють зв'язок між мисленням та емпіричним спостереженням.

Згідно з отриманими даними, *analyze* часто поєднується з технічною лексикою (*log data*, *learning metrics*, *linguistic features*), що вказує на методологічну точність і обґрунтованість дослідження. Воно відображає когнітивний етап систематизації знання, який завершує цикл пізнавальних дій — від *understand* до *analyze*.

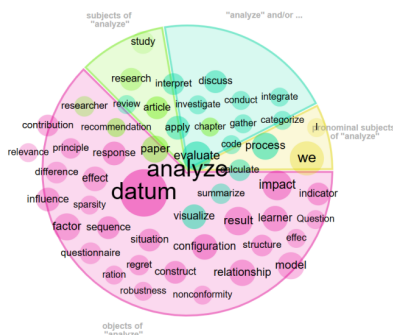

Рис. 4. Колокаційне оточення дієслова *analyze* у корпусі наукових статей про онлайн-навчання

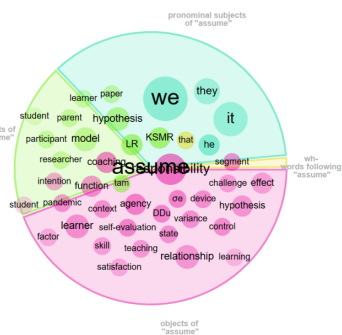

Рис. 5. Колокаційна структура дієслова *assume* у корпусі наукових статей про онлайн-навчання

На відміну від нього *assume* функціонує переважно в теоретичних контекстах (*we assume that..., it is assumed that...*), позначаючи гіпотетичність і попередню логічну модель явища.

Типові колокації (*model, hypothesis, relationship, agency, skill, satisfaction*) свідчать про роль *assume* у побудові концептуальних рамок і формулюванні припущень, що задають напрям подальшої інтерпретації. Таке функціонування підтверджує тезу про когнітивно-прагматичну природу дієслів, які одночасно відображають мислення й етичну відповідальність автора за точність узагальнень.

Порівняльне співвідношення частотності когнітивних дієслів у корпусі дає змогу окреслити їхні основні функціональні зони:

Таблиця 1

**Семантико-прагматичні функції когнітивних дієслів
у науковому дискурсі онлайн-навчання**

Функція	Типові дієслова	Прагматична роль
Епістемічна	<i>understand, identify</i>	Осмислення й систематизація знань
Аналітична	<i>analyze, define</i>	Інтерпретація даних, побудова логічних зв'язків
Оцінна	<i>recognize, confirm</i>	Прийняття або оцінювання результатів
Прагматична	<i>assume, argue</i>	Моделювання і позиціонування автора у науковій спільноті

Такий розподіл свідчить, що когнітивні дієслова в дискурсі онлайн-освіти виконують інтеграційну функцію: вони об'єднують раціональне, оцінне й соціальне мислення. Це узгоджується з моделлю *stance* та *engagement* (Hyland 2005), у якій пізнання розглядається як комунікативний процес між автором і науковою спільнотою.

У сучасних англомовних статтях із освітньої тематики дедалі частіше спостерігається тенденція до посилення

діалогічності через уживання когнітивних і модально-пом'якшувальних структур (*may indicate, could suggest, might reveal*). Це свідчить про зрушення від декларативного до інтерпретативного стилю наукового письма, де автор прагне не лише повідомити результати, а й запросити читача до спільного тлумачення.

Загалом отримані дані демонструють подвійний характер когнітивної прагматики:

1. Лінгвістичний аспект — відображення мислення через граматичні структури дієслова.

2. Дискурсивний аспект — поєднання знання, оцінки та взаємодії в межах академічної комунікації.

Ця багатовимірність підтверджує, що когнітивні дієслова становлять не лише частину лексико-граматичного інвентаря, а й систему інтелектуальних стратегій, які формують когерентність, аргументативність і етичну збалансованість наукового тексту. Їхня поведінка у корпусі онлайн-досліджень репрезентує нову норму академічного мислення — інтерпретаційне, рефлексивне, соціально відповідальне.

Висновки. Отримані результати засвідчили, що когнітивні дієслова становлять системоутворювальний елемент наукового дискурсу онлайн-навчання, адже саме вони вербалізують інтелектуальні стратегії автора та формують логіку побудови знання. Їхнє функціонування охоплює три взаємопов'язані рівні: епістемічний (осмислення фактів і понять), аналітичний (інтерпретація даних) і соціально-прагматичний (визнання і передавання знання у межах наукової спільноти). Кожен із цих рівнів реалізується через специфічні лексико-граматичні засоби, які забезпечують когерентність, аргументативність і наукову етику академічного письма.

Доведено, що дієслова *understand, identify, recognize, analyze* та *assume* утворюють концептуальне ядро когнітивного поля сучасної англomовної наукової комунікації. Вони задають траєкторію дослідницького мислення — від розуміння та класифікації до осмислення, оцінки та моделювання. У корпусі статей про онлайн-освіту когнітивні дієслова переважають у вступних, теоретичних і дискусійних розділах,

відображаючи процес побудови наукової аргументації, що поєднує раціональний і гуманістичний аспекти. Їхня колокаційна поведінка підтверджує зміщення сучасного академічного письма від декларативного до інтерпретативного типу мислення, заснованого на діалозі між автором і читачем.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у розширенні корпусу за рахунок текстів із суміжних галузей (педагогічної психології, когнітивної лінгвістики та штучного інтелекту в освіті), що дозволить виявити трансдисциплінарні закономірності наукового дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

Austin J. L. *How to Do Things with Words*. Oxford : Clarendon Press, 1962. 168 p.

Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., Finegan E. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. London : Longman, 1999. 1204 p.

Biber D., Conrad S. *Register, Genre, and Style*. Cambridge : Cambridge University Press, 2009. 295 p.

Charles M. Argument or evidence? Disciplinary variation in the use of the noun that pattern in stance construction. *English for Specific Purposes*. 2007. Vol. 26, No.2. P. 203–218.

Croft W., Cruse D. A. *Cognitive Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p.

Halliday M. A. K., Matthiessen C. M. I. M. *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. 4th ed. London : Routledge, 2014. 808 p.

Hood S. Appraising Research: Evaluation in Academic Writing. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2010. 210 p.

Hunston S. Evaluation and the planes of discourse: Status and value in persuasive texts. *Evaluation in Text* [editors Hunston S., Thompson G.]. Oxford : Oxford University Press, 2000. P. 176–207.

Hyland K. *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London : Continuum, 2005. 240 p.

Hyland K., Jiang F. “In this paper we suggest”: Changing patterns of disciplinary metadiscourse. *English for Specific Purposes*. 2018. Vol. 51. P. 18–30.

Langacker R. W. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2008. 562 p.

Martin J. R., White P. R. R. *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2005. 266 p.

Searle J. R. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 1969. 203 p.

Spencer-Oatey H. *Culturally Speaking: Culture, Communication and Politeness Theory*. 2nd ed. London : Continuum, 2008. 367 p.

COGNITIVE VERBS AS INDICATORS OF EPISTEMIC INTENTION IN THE SCIENTIFIC DISCOURSE OF ONLINE LEARNING

Nataliia Denysova

Senior Lecturer at the Department of English Language and Communication
Faculty of Romano-Germanic Philology
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
e-mail: n.denysova@kubg.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9744-4553>

SUMMARY

The study aims to explore how cognitive verbs express epistemic and analytical intentions in research articles on online education. The analysis draws on a self-compiled corpus of 1,400 English-language papers published in Scopus and Web of Science journals between 2020 and 2023. These publications reflect how digital learning reshapes both pedagogical practice and the language used to describe it. The research focuses on the semantic and pragmatic behaviour of cognitive verbs, explaining how they operate as signals of analytical thought and academic evaluation. The theoretical background combines corpus linguistic methods, speech-act pragmatics, and the framework of Appraisal Theory. This combination enables the examination of frequency data alongside contextual interpretation. Using SketchEngine (window ± 5 words, logDice ≥ 5), the study analyses how verbs such as understand, identify, recognize, analyze and assume function within scientific writing. Results show that these verbs shape three interrelated layers of academic reasoning. The epistemic layer involves comprehension and conceptual clarification; the analytical one concerns data interpretation and logical organisation; the socio-pragmatic layer expresses acknowledgment and validation of shared knowledge. Each verb fulfils its own communicative role: understand conveys insight, identify marks diagnostic activity, recognize reflects acceptance of value, analyze signals methodical thinking, and assume introduces a hypothetical view. Together, they reveal the movement from understanding toward evaluation and collective meaning-making. The findings highlight how language choices embody intellectual process in scholarly writing and may help refine both the teaching of academic English and computational approaches to discourse study.

Key words: cognitive verbs, academic discourse, online learning, corpus linguistics, pragmatics

REFERENCES

- Austin J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford : Clarendon Press.
- Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., Finegan E. (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. London : Longman.
- Biber D., Conrad S. (2009). *Register, Genre, and Style*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Charles M. (2007). Argument or evidence? Disciplinary variation in the use of the noun that pattern in stance construction. *English for Specific Purposes*, 26(2), pp. 203–218.
- Croft W., Cruse D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Halliday M. A. K., Matthiessen C. M. I. M. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar* (4th ed.). London : Routledge.
- Hood S. (2010). *Appraising Research: Evaluation in Academic Writing*. Basingstoke : Palgrave Macmillan.
- Hunston S. (2000). Evaluation and the planes of discourse: Status and value in persuasive texts. *Evaluation in Text* [editors S. Hunston, G. Thompson]. Oxford : Oxford University Press, pp. 176–207.
- Hyland K. (2005). *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London : Continuum.
- Hyland K., Jiang F. (2018). “In this paper we suggest”: Changing patterns of disciplinary metadiscourse. *English for Specific Purposes*, 51, pp. 18–30.
- Langacker R. W. (2008). *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford : Oxford University Press.
- Martin J. R., White P. R. R. (2005). *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. Basingstoke : Palgrave Macmillan.
- Searle J. R. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Spencer-Oatey H. (2008). *Culturally Speaking: Culture, Communication and Politeness Theory* (2nd ed.). London : Continuum.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2025

Стаття прийнята 08.12.2025

Опубліковано 29.12.2025

